

۲۰۱۶/۱۱/۲۴

دوکتور محمد ظاهر عزیز

مقامات تصمیم گیر حکومت وحدت ملی بدون در نظر داشت منافع علیای فرهنگی و سیاسی کشور، دفتر نمایندگی دایمی افغانستان را در مقر سازمان تعلیمی، علمی و فرهنگی ملل متحد در پاریس بست. اینجانب این عمل نادرست حکومت را با تأثیرات منفی آن در برنامه های تعلیمی، علمی، فرهنگی، اطلاعات و حقوق بشر در کشور ما از طریق روزنامه آرمان ملی، تلویزیون طلوع نیوز و سایت آریانا افغانستان آنلاین به اطلاع هموطنان رساندم. در ضمن مقالات زیر که در چند بخش تقدیم خواهد شد، اهمیت و مقام این سازمان بزرگ تعلیمی، علمی و فرهنگی را در جهان و ضرورت روابط جدی و دایم را با این سازمان که حتماً به نفع کشور ما است با حرمت به هموطنان و خاصاً به فرهنگیان کشور تقدیم می نمایم.

سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو)

قسمت چهارم

بخش پنجم

ب: مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست:

تاریخچه:

وضع کنونی محیط زیست جهانی و دور نمای آن در چند دهه بعدی، موضوع حائز اهمیت جدی است. در طول چند دهه گذشته، پیشرفتهای چشمگیری در آگاهی بیشتر از اثرات اجتماعی، اقتصادی مسائل محیط زیست و ضرورت مرتبط ساختن حفاظت محیط زیست با مفاهیم توسعه و حتی بقای آنچه بشریت در دسترس دارد، پدید آمده است. بسیاری کشور ها به تدوین قوانین حفاظت محیط زیست و ایجاد مؤسسات ضروری پرداخته اند. تعداد بیشتری از مناطق حفاظت شده جهت حفظ مجموعه های گیاهی و جانوران، بوجود آمده است. تقلیل چشمگیری در آلودگی هوا و آب گزارش شده است. جهت مشارکت بهتر در زمینه دانش محیط زیستی و تهیه چهارچوب برای اقدامات هماهنگ در حوزه حفاظت محیط زیست و مدیریت منابع طبیعی، اقدامات سیستم سازمان ملل و سازمانهای بسیاری از سایر سازمانهای بین الدول دولتی و غیر دولتی مساعی مشترکی بوجود آمده است. در نتیجه موازین قانونی چندی به تصویب رسیده است که کنوانسیون قانون دریای سازمان ملل (۱۹۸۵) و کنوانسیون وین و پروتکل مونترال (۱۹۸۷)، از آن جمله هستند. ستراتیجی حفاظت جهان (۱۹۸۰) تهیه شده توسط اتحادیه بین المللی حفاظت طبیعت و منبع طبیعی در همکاری با یونسکو و سائر سازمانهای بین المللی سیاستهای حفاظت محیط زیست را تقویت نموده است. در اینجا، باید از کنفرانس بین المللی در زمینه تغییر آب و هوا که در ماه نوامبر ۲۰۱۵ با اشتراک ۱۹۵ کشور جهان در پاریس منعقد شد و تصویب نامه آن از طرف همه کشورهای اشتراک کننده پذیرفته و امضاء گردید، یاد آوری نمایم.

علیرغم این پیشرفت‌ها، صدمات وارده به محیط زیست و سائر مسایل مربوط هنوز مایه نگرانی‌های جدی در سطح جهان خصوصاً در کشور‌های در حال توسعه است که محدودیت‌های اقتصادی، ممانعت خرابی محیطی طبیعی و بهبود کیفیت زندگی را در این کشور‌ها، بسیار مشکل می‌سازد. علوم و تکنالوژی به تنهایی قادر به پاسخگویی به مشکلات محیط زیست نیستند. تصمیمات سیاسی در مدیریت منابع و پلان‌گذاری در جهت استفاده درست از آب و زمین نقش قاطعی دارند.

(در مورد خرابی محیط زیست در کشور ما افغانستان، در مقالات قبلی تحت عنوان "آشتی انسان با طبیعت" با تفصیل نوشتم. با تأسف تکرار می‌نمایم که منابع طبیعی در افغانستان در حال تخریب جدی قرار دارند. خاک و زمین در افغانستان در ظلم و تخریب سیلاب‌ها، برف کوچ‌ها، قطع جنگلات و ظلم انسان‌ها از لحاظ توسعه بدون پلان شهری و استفاده نادرست از کود کیمیایی در زراعت، قرار دارند. آب زیر زمینی که یکی از منابع اصلی آب در افغانستان است، بدون توجه و استفاده نامعقول و غیر علمی در حال خلاصی است. جنگلات قطع می‌شوند. از آبهای دریایی در کشور ما استفاده درست صورت نمی‌گیرد. آلودگی هوا در شهر‌های بزرگ مانند کابل قابل تحمل نیست و سالانه صد‌ها نفر در اثر این آلودگی هوا با امراض گوناگون مبتلا میشوند و می‌میرند.

در دستگاه دولت، اداره‌ای به نام حفاظت محیط زیست وجود دارد که محض به نام است. این اداره نه ظرفیت مسلکی دارد و نه قدرت اجرای برنامه‌های حفظ محیط زیست را در افغانستان. باید گفت که تخریب محیط زیست خصوصاً تخریب زمین، استفاده نامعقول از آبهای زیر زمینی، قطع جنگلات، آلودگی آب آشامیدنی ناشی از بی‌نظافتی خصوصاً در شهر‌های کلان و آلودگی هوا در سال‌های پیشرو در افزودنی بدبختی‌های عمده‌امروزی مردم افغانستان از لحاظ اجتماعی، صحتی و اقتصادی نقش قابل ملاحظه خواهند داشت)

در سطح جهانی، فرسودگی خاک و توسعه صحرا‌ها (چند میلیون هکتار در سال)، نابودی جنگل‌ها و بیشه‌ها (بیش از ده میلیون هکتار در سال)، باران‌های آلوده با اسید، آلودگی آب آشامیدنی ناشی از فعالیت‌های زراعتی (اساساً استفاده بیش از حد از کود‌ها و سموم)، ضایعات معدنی و صنعتی، آلودگی آب‌احبار از چتلی پترول و گاز و پایگاه‌های زمینی، خطرات عمده تکنالوژیک یا ضایعات مجتمع‌های اتمی یا کیمیایی و کاهش سیر حیات طبیعی و بیولوژیکی، این همه در تخریب محیط زیست نقش عمده دارند.

علاوه بر مشکلات محلی و منطقه‌ای، معلومات و هوشیاری فزاینده در باره تغییرات جهانی که در درازمدت بر انسان اثر می‌گذارند، بوجود آمده است. تراکم دای اکساید کاربن و سایر گاز‌های حاصله از اقدامات بشری (مخصوصاً مصرف سوخت‌های فسیلی و تقلیل پلانکتون‌های بحری و پوشش گیاهی، جنگلی) که می‌توانند منجر به ازدیاد گرمی هوای زمین شوند، صعود سطح‌احبار و تغییرات دیگر غیر قابل پیش‌بینی در انواع آب و هوای مناطق و تمرکز کاهش یابنده‌ازون در لایه‌های اتموسفر به علت نشر کلروفلوروکاربن، متان و سایر گاز‌ها که ممکن است به علت افزایش میزان تشعشعات ماورای بنفش به زمین، به خطری برای کلیه موجودات زنده تبدیل شوند، از جمله این عوامل اند.

در سال ۱۹۸۷م، گزارش کمیسیون بروند لندن، تحت عنوان آینده مشترک ما، و گزارش بعدی برنامه محیط زیست سازمان ملل تحت عنوان نمای محیط زیستی تا سال ۲۰۰۰م و بعد، توجه جهانیان را به رابطه نزدیک بین موضوعات محیط زیستی و توسعه اجتماعی و اقتصادی جلب کردند. از سال‌های ۱۹۸۷م و ۲۰۰۰م که مصوبات مجمع عمومی

ملل متحد جهان را متوجه این خطر بزرگ ساخته و جهانیان را تشویق به راه های حل بر این موضع حیاتی نموده، وضع عمومی محیط زیستی در جهان بدتر شده است. در گزارش های مؤسسات وابسته به ملل متحد جداً تذکر یافته اند که خرابی محیط زیست تأثیر منفی قابل ملاحظه ای بر برنامه های ملل متحد و مؤسسات تخصصی آن سازمان بر توسعه متداوم خواهند داشت. این مطلب نباید به منزله نفی نیازهای اضطراری کشورهای در حال توسعه در مقابله با فقر و در شرایط حاد، داشته باشد بلکه در سطح جهانی، منطقوی و توسط کشورها، لازم است در حفظ محیط زیست توجه خاص صورت گیرد زیرا ضرر بیشتر متوجه کشورهای کمتر انکشاف یافته، مانند افغانستان خواهد بود.

هنگامی که در سال های اولیه ۱۹۶۰م، مجامع علمی بین المللی به اظهار نگرانی در باره خراب شدن ترسناک محیط زیست طبیعی در قسمت های مختلف جهان پرداختند، یونسکو در امر همکاری های بین المللی برای مطالعه ایکو سیستم و استفاده از منابع طبیعی، تجربیات با ارزشی در دست داشت. به عنوان مثال، پروژه های اصلی تحقیقات سرزمین های بایر که توسط یونسکو صورت گرفته بود، سهم حیاتی در تحقیقات جهانی مناطق بایر و نیمه بایر و مدیریت و استفاده از منابع آن، داشتند. همچنین یونسکو در توسعه همکاری های بین المللی و منطقوی آب شناسی و استفاده از منابع آب، نقش قابل تقدیری داشته است. علاوه بر آنچه ذکر شد، یونسکو از طریق برنامه های خاص علمی که از طرف برنامه های مشخص علمی صورت گرفته است، معلومات مهم در دسترس جوامع بین المللی و کشور های عضو قرار داده است. با درخواست کشور های در حال رشد، مشورت های لازم خاصاً به منظور تأسیس

اهداف و ستراتیجی این برنامه:

ملاحظات پیرامون وضعیت کنونی و آینده قابل پیش بینی محیط زیست در سطح جهان و درس های آموخته از دستاورد ها و کمبود های فعالیت های جاری یونسکو در این زمینه، اهداف یونسکو را بدین ترتیب تعیین می کند:

افزایش و توسعه آموزش محیط زیست، برنامه های اطلاع رسانی و روشنگری عمومی برای معلمان، متخصصین و مسؤولین جهت استفاده عاقلانه از منابع طبیعی و دستیابی به توسعه مناسب با محیط زیست.

کمک به فراهم آوردن دانش علمی و کارکنان ماهر، با تأکید به فعالیت های منتخب که در زمان محدود تکمیل شده و به کره زمین، بیوسفر آن، آب آشامیدنی و اقیانوس ها و روابط متقابل آنها بپردازد.

کمک به دول عضو یونسکو، خصوصاً به آن دسته کشور ها که از حد اقل پیشرفت در علوم و تکنولوژی برخوردارند، به منظور تقویت توان علمی آنها جهت پاسخگویی به موضوعات و مشکلات محیط زیستی و مدیریت منابع طبیعی.

پایه اساسی هدف و ستراتیجی این برنامه بر ضرورت توسعه دراز مدت و متداوم پروژه های تحقیقاتی ملی، منطقوی و جهانی با ماهیت همکاری همه جانبه با یکدیگر قرار خواهند داشت. این امور شامل اقدامات اطلاع رسانی، تحصیل و کار آموختن است که در پیوستگی با تحقیقات پیاده خواهند شد. برنامه های خاص بین المللی و بین الدول موجود و کمیته های وابسته در دول عضو، مکانیزم اصلی پیاده کردن اصلی، تطبیق و هماهنگی اقدامات در نظر داشته یونسکو در سال های پیشرو و سال های دورتر خواهند بود.

این اقدامات یونسکو همکاری وسیع با سائر مؤسسات و برنامه های سیستم سازمان ملل و همچنین با سازمان های بین الدول مربوط و برنامه های آنان را در بر داشته و از طرح های همکاری دوجانبه به حفاظت محیط زیست و مدیریت منابع طبیعی بهره خواهد یافت. در این زمینه، مشارکت های جدید و اقدامات مشترک جهت یافتن طرق همه

جانبه حل مشکلات محیط زیستی و دستیابی به آن نوع از توسعه اقتصادی که متضمن حفاظت محیط زیست است پیش بینی خواهد شد. اقدامات مشترک و مبسوطی خصوصاً در سطح نیمه منطقی و منطقی جهت استفاده مشترک منابع و تخصص های کشور های دارای مشکلات مشابه محیط زیستی و توسعه، به منظور شناسایی راه های حل علمی مناسب و تصامیم مشترک بعمل خواهد آمد.

اهداف و ستراتیجی ذکر شده در تحت پروژه های خاص برنامه های قصیر المدت و دراز مدت یونسکو با همکاری کشور های عضو این سازمان، مؤسسات تخصصی ملل متحد و مؤسسات منطقی بین الدول پیش بینی و مورد تطبیق قرار خواهند گرفت.

ج: علوم، تکنالوژی و جامعه:

تاریخچه:

تأثیر پیشرفت های علمی و تکنالوژیک بر تمامی افراد و جوامع در کلیه ابعاد زندگی مبرهن است. اما علوم و تکنالوژی به همان نسبت که محصول اجتماعی هستند، عاملی نیز در شکل گیری آینده آن به شمار می روند. تنها بخشی از این ارتباط پیچیده متقابل مابین علوم، تکنالوژی و جامعه توسط محققین مورد بررسی قرار گرفته ولی تا ملحوظ شدن آن در تصمیم گیری مسؤولینی که به این امور پردازند و یا دریافت کامل آن از طرف عامه مردم که از آثار و عواقب آن متأثر می شوند، فاصله زیادی وجود دارد. بنابراین از آنجا که در سال های نزدیک بعدی شتاب تغییرات مستمر بوده و چشم انداز ها و افق های جدیدی توسط علوم و تکنالوژی کشوده می شود، نیاز بیشتری نیز جهت کشف این کلاف پیچیده روابط علوم و تکنالوژیک وجود دارد. در این رابطه سه موضوع اصلی را می توان انتخاب نمود و مورد بحث قرار داد.

○ اول، ضرورت تلقی و طرح علوم و تکنالوژی به منزله بخشی از فرهنگ است. واقعیت اینست که علوم و تکنالوژی علاوه بر ایجاد مهارت های سودمند جهت به کار بستن در سایر بخش ها، ما را در فهم جهان و تهیه مبانی مناسبات آگاهانه یاری میکند. این بدان معنی است که باید بیشترین تعداد مردم فرصت یابند تا از ثمرات علوم و تکنالوژی بهره مند شوند، و عامه مردم چنان آموزش و اطلاع یابند که به جای ناظر مجزاء، شریک فعال باشند.

○ دوم، دامنه توانایی بشریت با استفاده از پیشرفت های علوم و تکنالوژی گره خورده، به هم وابسته است. این موضوع، اقدام سازمان یافته در جهت حد اکثر استفاده ممکن اقتصادی و غیره مواردی را از پیشرفت های علوم و تکنالوژی و ستراتیجی های مربوط را مطرح می نماید.

○ سوم، سرعت فزاینده کشفیات علمی و فزونی استفاده های گوناگون آن، جهان را با پرسش های نه چندان آسان اخلاقی موجود و یا متحمل ناشی از استفاده تجربیات علمی و نو آوری های تکنالوژیک (در بخش هایی چون بیولوژی مولیوکیولی و ژنیتیک، علوم طبی و روابط انسان/ماشین) رو برو نموده است. اینها مسائل اخلاقی ایرا مطرح می نماید که جامعه جهانی انتظار اطلاعات، توضیحات و موارد مقتضی و مناسب، راهنمایی در موارد آنها را دارد.

یونسکو از سال های چندی برنامه ها و اقداماتی را با هدف ارتقاء دادن علوم و تکنالوژی و پیامد های آن و آگاهی عمومی و مسئولین در مورد اثرات فرهنگی، اخلاقی و اجتماعی دانش نوین علمی و تکنالوژی پیاده و رهبری کرده و نتایج مطلوب بدست آورده و به دسترس کشورهای عضو قرار داده است. همچنان، یونسکو کشورها و جوامع منطقوی علمی را در زمینه های سیاست گذاری علوم و تکنالوژی کمک نمود و در این زمینه کنفرانس های بزرگ منطقوی و بین المللی برگزار نموده است.

اهداف و ستراتیجی:

از آنجا که موضوعات این بخش مورد توجه گروه های بسیاری اعم از جوامع سیاسی و اقتصادی، مجامع علمی و عامه مردم است، اهداف این برنامه باید در تسهیل اقدامات و مذاکره میان این گروه ها کمک کند تا در انکشاف علوم و تکنالوژی و بهره بردن از آن راه های معقول به نفع بشریت بکار برده شود.

علاوئاً، یونسکو همواره فعالیت هایی را در نظر دارد تا در جهت ارتقاء فرهنگ، علوم و تکنالوژی از طریق توسعه همکاری بین المللی در زمینه علوم و تکنالوژی کمک و همکاری نمایند. این فعالیت ها مکمل اقدامات یونسکو در مورد دهه بین المللی توسعه فرهنگی خواهد بود.

کمک به دول عضو در تعیین ستراتیجی توسعه علوم و تکنالوژی از دیگر اهداف این برنامه است. در این رابطه یونسکو به ارائه خدمات مشورتی و تسهیل مباحثات مربوط به سیاست گذاری در سطوح منطقوی و نیمه منطقوی خصوصاً در کشور های کمترین انکشاف یافته می پردازد. همچنان یونسکو به توسعه برنامه بین المللی خود در تحصیلات، تحقیقات و مبادله اطلاعات در زمینه سیاست، علوم و تکنالوژی از طریق مبادلات اطلاعات و برگزاری کنفرانس ها در سطوح منطقوی و نیمه منطقوی می پردازد.

از آنجا که امروز نمی توان علم را مستقل از استفاده آن در توسعه تکنالوژی مطمع نظر قرار داد، هدف سوم برنامه، بر رسی رابطه بین پیشرفت تکنالوژی و تغییرات حاصله در ارزشها، رفتار و ..... در زمینه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است.

بالاخره، هدف اقدامات مطالعه مسائل اخلاقی حاصله در بخش های مختلف علوم و تکنالوژی و ارتقاء مبادله اطلاعات و نظرات مابین علمای طبیعی و اجتماعی، فلاسفه و رهبران سیاسی و مذهبی، با همکاری سازمان های دولتی و غیر دولتی خواهد بود.

اقدامات:

در ارتباط به فرهنگ علمی و تکنالوژیک، یونسکو به توسعه مبادله بین المللی و منطقوی اطلاعات علوم و تکنالوژی همگانی، خصوصاً در مرحله اول تطبیق برنامه به جمع آوری کتب، فلم ها و خبرنامه های مربوط، در مشارکت با رسانه های علمی در کشورهای عضو مبادرت می ورزد. ضمناً مطالب تازه به منظور آشنایی جوانان ناآشنا با علوم و تکنالوژی در دومین و سومین مرحله تطبیق برنامه میان مدت، تهیه خواهد شد.

علاوئاً، یونسکو به ایجاد یا تحکیم انجمن های ملی و منطقوی برای همگانی کردن علوم و تکنالوژی کمک خواهد کرد. برعلاوه، به آموزش و دوباره آموختن کارکنان محلی نظیر خبر نگاران علمی و مجریان ارتباطی و توسعه ساختار های مربوط مانند موزیم های علوم و تکنالوژیک کمک خواهد کرد.

مسائل مربوط به "اثرات علم بر جامع" به عنوان واسطه بین المللی برای مباحثه پیرامون روابط بین علم، تکنالوژی و جامعه و ارائه کننده اطلاعات علمی به عامه مردم به زبان های مختلف منتشر خواهد شد.

در ارتباط با توسعه علوم و تکنالوژی و جوانب اجتماعی آن، یونسکو با دول و مؤسسات و گروه های منطوقی، خصوصاً کشور های با حد اقل پیشرفت علمی و اقتصادی خدمات مشوره ای مانند تعیین درجه اولویت، اصلاحات سازمانی و اصول و نظام برنامه سازی همکاری خواهد کرد. همچنان، برای شناسایی پروژه های علوم و تکنالوژی و تدارکات آن کمک فنی خواهد نمود.

فعالیت های مربوط به موضوعات اخلاقی ناشی از تجارب و اکتشافات علمی و نو آوری های تکنالوژیک، مطالعات و تحلیل های متخصصین و همچنین عامه مردم را در بر می گیرد. این فعالیت ها تجارب گذشته و دیدگاه های مربوط به آینده را شامل می شود. در مراحل اول و دووم تطبیق برنامه، یونسکو خصوصاً کوشش خواهد کرد که ضمن جمع آوری اطلاعات، بررسی و ارزیابی مناسبی از حالات برنامه ها در کشورهای عضو و یا مؤسسات منطوقی بعمل آورد و پشتیبانی لازم را به صورت تأمین کمک های تخصصی، مالی و اطلاعاتی به مؤسسات، گروه ها و اشخاصی که در این زمینه ها مشغول به آموزش و یا تحقیقات هستند معمول دارد. علاوه، مبادله اطلاعات میان سازمانهای تحقیقاتی نیز تقویت خواهد شد.

پایان بخش پنجم

قسمت چهارم

ادامه دارد

